

Лукашенко Альона Анатоліївна,
доцент кафедри публічного управління
та адміністрування Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент

АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УКРАЇНІ

Юридична термінологія (від лат. *terminus* – межа, кордон) досліджується досить давно і не є новим науковим явищем. Однак в умовах постійних наукових розвідок, дискусій щодо уніфікації вживання правописних норм, способів їх графічного передавання, широкого кола громадського обговорення, прийняття нової редакції Правопису (2018) в діловодстві, освіті, видавничій справі, сфері телебачення і радіомовлення, інших сферах суспільного життя юридична термінологія потребує додаткового вивчення та залишається актуальною проблематикою у різних наукових сферах та суспільному житті країни. Тому зупинимось на деяких найбільш часто обговорюваних наукових розвідках юридичної термінології за останні п'ять років, яка відображає, як правило, специфіку державноправових явищ і має визначення (дефініцію) у законах, інших нормативних актах, нормативних документах, юридичних словниках, науково-правових працях. А також спробуємо виокремити основні проблеми розвитку юридичної термінології в Україні.

Особливої уваги юридична термінологія заслуговує у наукових працях щодо дослідження понятійно-категорійного апарату, роз'яснення термінів у науково-практичних коментарях, юридичних словниках тощо. Проблемам використання юридичної термінології присвячено чимало праць з різних галузей науки та права. Розвиток української правничої термінології на західноукраїнських землях наприкінці XIX – на початку XX століття досліджувала О. М. Каленюк (2015). Проблематику застосування термінології під час дослідження невідприємницьких юридичних осіб вивчала О. І. Зозуляк (2016). Українська юридична термінологія земельної власності: цивілізаційний вимір – М. Ю. Бурдін (2016). На думку Н. О. Горобець (2017) до недостатньо вивчених питань юридичної науки належить проблема термінологічного забезпечення законотворчої діяльності. Залишається проблемою вживання загальноправової термінології, міжгалузевої та галузевої (О. Ф. Скакун). Чітко виокремлюється проблеми

класифікації юридичної термінології та її переклад (лексико-граматичні та стилістичні прийоми перекладу термінів документів ЮНЕСКО із захисту прав на освіту – Т. В. Стоянова (2018); дотримання термінології, яка застосовується в європейському та міжнародному праві, що матиме важливе значення для формування системного підходу щодо прав людини – Ю. В. Кириченко (2018). У звіті Міністерства юстиції України за результатами аналітичного дослідження «Знання та навички випускників юридичних факультетів та закладів вищої освіти через призму відповідності потребам ринку праці» (2018) пропонується включати до навчальних планів дисципліни, що формують практичні навички з складання юридичних документів (договорів, процесуальних документів, ділове листування) та основи діловодства, вміння працювати з юридичними тестами. Питання термінології за законодавством України щодо припинення юридичних осіб досліджувала Nadira Ilnytska (2019.)

На основі аналізу наукових праць, матеріалів звіті, наукових конференцій основними проблемами розвитку юридичної термінології в Україні є:

- використання юридичної термінології в законодавстві України в умовах європейської інтеграції, особливо стосовно перекладів текстів українською;

- розрізненість та неузгодженість термінології, необґрунтоване введення нових термінів, що зумовлює паралельне існування нових і старих термінів;

- неповний перелік базових понять у законах України, що призводить до вільного тлумачення термінів;

- відсутність єдиної теоретично та методологічно обґрунтованої політики у сфері термінологічно-мовного оформлення юридичної термінології в законодавстві України;

- перенасиченість іншомовними термінами законодавства України (при наявності рівнозначних слів і термінів в українській мові за умови, що вони є природними для української сучасної термінології);

- різнотипні й неоднорідні за структурою та змістом термінопоняття в юридичних словниках. У більшості випадків не вироблено загальних критеріїв та принципів побудови словникових статей термінів, що потребує проходження обов'язкової мовно-термінологічної експертизи;

- мова законодавства має бути максимально наближеною до звичайної літературної мови;

– багатозначність термінології, складність тлумачення, незрозумілість (без паронімії, наприклад: комітет – спеціально створена державна установа, комітент – сторона угоди при виконанні операцій з векселями);

– розбіжності у юридичних термінах в законодавстві України мають формальний характер або вживаються в якості ідентичних (контроль та нагляд);

– створення національної юридичної термінології.

Ляшук Андрій Володимирович,

заступник декана Прикарпатського факультету
(м. Івано-Франківськ) Національної академії
внутрішніх справ

МОВА ПРАВА ЯК ОБ’ЄКТ НАУКОВОГО ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ

У сучасній науковій парадигмі мова права неодноразово була об’єктом вивчення. Зумовлено це, вважаємо, розширенням традиційної проблематики (семантики, прагматики, когнітології, стилістики правового тексту) шляхом вибору сферою наукового осмислення структури й динаміки мови права в контексті соціально-історичної і соціально-політичної діахронії. Актуальність наявних досліджень зростає у зв’язку з тим, що мова права є динамічною системою, що розвивається та відображає більшість змін, що відбуваються як у юридичній, так і в інших сферах. Феномен мови права є об’єктом вивчення низки наук: юридичних (загальна теорія держави і права, філософія права, історія держави і права, логіка права, юридична герменевтика, юридична техніка), філологічних (теорія мовленнєвої комунікації, стилістика, термінознавство, лексикографія, семасіологія, історія мови, прикладна лінгвістика, культура мови, судова риторика), а також формальної логіки, інформатики, філософії, соціології, історії, дипломатії, текстології та ін. Кожна з цих наукових галузей досліджує мову права поліаспектно, розглядаючи феномен вербального втілення правової думки з різних позицій, за допомогою властивих кожній науковій галузі наукових підходів і методів. Далі ми більш конкретно окреслимо специфіку вивчення мови права галузями сучасної гуманітарної науки.

У сучасній українській новітній дидактико-методичній літературі домінують лінгвістико-семіотичний та стилістичний підходи до тлумачення мови права. Наприкінці минулого